

Toch een socialistisch politiebeleid

In een Tribune 'De zaak François, test-case voor een socialistisch politiebeleid', (*Panopticon*, 1985, 558) maakt C. Fijnaut een kritiek van een SEVI dossier 'Een politie voor de burger'. Het is goed dat het debat rond het Belgisch politiebestel in zijn geheel op gang komt en dat men het systeem uit zijn vanzelfsprekendheid haalt. Voor een goed begrip van de zaak is het noodzakelijk dat de geïnteresseerde lezers eerst een overzicht krijgen van de krachtlijnen van het voorstel van de SEVI-werkgroep: we vatten daarom eerst het genoemde dossier kort en zeer schematisch samen.

Nadien gaan we in op de kritiek van C. Fijnaut.

1. Een politie voor de burger

Politie is een burgerlijke, openbare dienst en geen militair orgaan. Zij neemt deel aan het openbaar bestuur (het verzekeren van openbare rust, gezondheid en veiligheid) en houdt toezicht op de naleving van de strafwet. Maar zij dient ook t.a.v. de overheden een signaalfunctie uit te oefenen en te wijzen op de maatschappelijke problemen die zij ontmoet. Die politieke en gerechtelijke overheden bepalen de inhoud van de doeleinden en de middelen om die te bereiken. Politie mag niet enkel de maatschappelijke verworvenheden beschermen maar moet de voorwaarden vrijwaren voor maatschappelijke vernieuwing, gericht op de verwezenlijking van de fundamentele democratische waarden. Politie moet aan dienstverlening en rechtsbescherming voorrang geven en steeds de mensenrechten eerbiedigen. Geweld, dwangmiddelen en strafsankties zijn uiterste middelen.

Een efficiënt werkende en democratische politie vereist een veel hechtere samenwerking van alle politiediensten en een voorrang aan lokale politie, onder gezag van lokale overheden.

Op langere termijn moet er een gedecentraliseerd eenheidskorps komen. Het mag niet nationaal zijn, maar er moeten 'politiegebieden' worden afgebakend (een grote stad of verschillende gemeenten samen), met een post in iedere gemeente en met daarnaast gezamenlijke voorzieningen en diensten. Ieder politiegebied heeft een beleidsverantwoordelijke, eventueel verkozen. Maar de burgemeester blijft bevoegd voor de handhaving van de openbare orde op zijn grondgebied. Politiegebieden kunnen samenwerken.

Op kortere termijn moet er een algemene politiewet komen, die de opdrachten en bevoegdheden van de drie bestaande politiediensten eenvormig vastlegt. Een gedemilitariseerde rijkswacht komt voor haar dagelijkse organisatie onder de bevoegdheid van de minister van binnenlandse zaken. Voor de gerechtelijke opdrachten blijven de minister van justitie en de parketten bevoegd. Er komen twee gewestelijke bevelvoeringsorganen, overkoepeld door de nationale commandant, die ook bevoegd is voor het Gewest Brussel. Er is een groep per provincie en één district per gerechtelijk arrondissement. Er wordt één soort gemeente-

politie ingevoerd, onder het gezag van de burgemeester. De korpschef heeft de dagelijkse leiding. Benoemingen, bevorderingen en tucht blijven gemeentelijk. De gerechtelijke politie blijft afhangen van de parketten en georganiseerd per gerechtelijk arrondissement. Op het niveau van het gerechtelijk arrondissement wordt voortdurend overleg gepleegd tussen de verschillende politiediensten, de burgerlijke en gerechtelijke overheden. Er wordt een politiearrondissements-commissaris aangesteld. Samen met de bevoegde ministers zorgt hij voor een evenwichtige verhouding tussen de drie politiediensten.

Inzake gezag en controle is in eerste instantie de burgemeester bevoegd voor de bestuurlijke politie, in tweede instantie de gouverneur en de minister van binnenlandse zaken. Voor de gerechtelijke politie is de procureur des konings bevoegd, hiërarchisch ondergeschikt aan de procureur-generaal en aan de minister van justitie. De wet op de rijkswacht wordt in die zin gewijzigd, dat deze haar opdrachten van bestuurlijke politie uitoefent onder het gezag van de burgerlijke overheden, in de eerste plaats de burgemeester. Deze geeft richtlijnen wanneer en waar zij moet optreden: dus geen eigenmachtig optreden meer.

Inzake gerechtelijke politie moet het legaliteitsbeginsel vervangen worden door het opportuniteitsbeginsel. De gerechtelijke overheden en de politiediensten bepalen het opsporings- en vervolgingsbeleid en de prioriteiten daarin.

De democratische controle over het politie-optreden binnen een gemeente gebeurt door de gemeenteraad, die ook het beheer heeft over de gemeentepolitie. Een burgerlijke dienst en niet langer een rijkswachtgeneraal oefent t.b.v. de verantwoordelijke ministers toezicht uit op de rijkswacht.

De gerechtelijke politie staat onder controle van het parket. Tenslotte zou er een bijzondere, permanente en gemengde (bestaande uit volksvertegenwoordigers en senatoren) parlementaire commissie fungeren, bevoegd voor alle politieproblemen, ook m.b.t. informatieverwerving en -verwerking. Zij heeft de bevoegdheden van een onderzoeksrechter.

Het zou wenselijk zijn een wet op de openbaarheid van bestuur en van administratieve akten uit te vaardigen en te bepalen welke materies inzake staatsveiligheid en ordehandhaving buiten het recht van de burger op informatie vallen.

Inzake opdrachten en bevoegdheden van de politie moet de handhaving van de openbare rust pas gebeuren wanneer de rust daadwerkelijk wordt verstoord of misdrijven worden gepleegd. Overbodige massale aanwezigheid en machtsontplooiing van politiediensten moeten vermeden worden.

De openbare gezondheid en de bescherming van het leefmilieu moeten meer aandacht krijgen. De openbare veiligheid (verkeer, personen en eigendommen) vergt technische preventie en voldoende bewakingsopdrachten o.m. via wijkpolitie. De openbare veiligheid als veiligheid van de staat en anti-subversie is aan een meer nauwkeurige en beperkte omschrijving toe: het zijn de burgerlijke overheden die de concrete inhoud moeten geven aan al die begrippen en die richtlijnen moeten uitvaardigen die door politiediensten worden uitgevoerd. Dienst- en hulpverlening blijven belangrijk, maar politie is geen maatschappelijk werk en verwijzing is meestal aangewezen. De uitoefening van de gerechtelijke taken moet mogelijk worden gemaakt krachtens het reeds vemeld opportu-

niteitsbeginsel en het vervolgingsbeleid. Louter administratieve taken moeten afgevoerd worden en zij moeten beperkt blijven tot diegene welke rechtstreeks verband houden met de andere politieopdrachten.

De bevoegdheden, die de vrijheden en rechten van de burgers beperken, moeten veel nauwkeuriger worden omschreven. Zo moet iedere politieambtenaar steeds identificeerbaar zijn voor de burger. De administratieve aanhouding, alsook de identiteitscontrole mag slechts gebeuren om gegronde en aanwijsbare redenen. De administratieve aanhouding mag maximaal drie uren duren. Bij betrapting op heterdaad of bij materiële aanwijzing om iemand te verdenken van een misdrijf waarop minimum één jaar gevangenisstraf staat, kan de politie de persoon gedurende 24 uren gerechtelijk in hechtenis houden. Deze aanhouding mag niet gecumuleerd worden met de administratieve aanhouding. Binnen de 24 uren moet de onderzoeksrechter eventueel bevestigen, zo niet wordt de verdachte vrijgelaten.

De politie blijft natuurlijk de aanhoudingsbevelen uitvoeren. Fouilleren en doorzoeken van een voertuig kan slechts op bevel van de gerechtelijke overheid of van een officier van gerechtelijke politie. Fouilleren betekent niet lijfonderzoek. Om een voertuig dat als woning dient te onderzoeken, is een bevel tot huiszoeking nodig. Provocatie van een misdrijf moet verboden blijven. Infiltratie moet worden omkleed met voldoende begeleidende maatregelen en duidelijke richtlijnen van oversten en bevoegde overheid. Bij rampen, zo een politieambtenaar bij het uitoefenen van zijn taak wordt aangevallen, of als gekwetsten moeten geholpen worden, kan de politie bijstand van burgers vorderen (deze moeten daarbij zichzelf niet in gevaar brengen). Zij kunnen niet gevorderd worden om in de plaats van de politie of samen met haar politionele opdrachten uit te voeren. Politie of gerecht mogen geen beroep doen op de burgers via de media om misdrijven op te sporen of op te lossen. Het is enkel toegelaten signalementen te verspreiden van verdwenen of verdachte personen. Het onderscheppen van brieven, af luisteren en bespieden moet strikt verboden blijven. Niemand kan verplicht worden op vragen van de politie te antwoorden. Slechts bij betrapting op heterdaad of na het openen van een gerechtelijk onderzoek kan iemand worden opgebracht voor verhoor, kan huiszoeking worden verricht.

Er moeten klare richtlijnen komen over welke soort gegevens mogen worden opgeslagen, verwerkt en verspreid. Deze richtlijnen moeten bekend gemaakt worden. Gegevens verzamelen over ras, levensbeschouwing, godsdienst, politieke en syndicale overtuiging is verboden. Over de toepassing waakt een raad voor de informatica en de bescherming van de privacy, waaraan de burger vragen kan stellen ter controle en verbetering.

Gebruik van geweld en wapens door politie mag slechts bij gebrek aan een ander middel. Het geweld moet in verhouding staan tot het te bereiken doel. Tenzij absoluut onmogelijk moet steeds gewaarschuwd worden dat men geweld zal gebruiken. Men moet de huidige wetgeving over de wettige zelfverdediging niet uitbreiden. Toelating om te schieten op vluchtende personen houdt te grote risico's in. Het personeel van Douanen en Accijnzen mag niet langer schieten op vluchtende wapens. De wet op de verkoop en het bezit van wapens (riot-guns en longrifles) moet verstrengd worden. Politie mensen moeten beschikken over goede en moderne wapens, maar moeten vooral ook worden opgeleid om ze te

beheersen. Politieambtenaren moeten niet bij het vervullen van alle opdrachten gewapend zijn.

Alle politieambtenaren zijn bevoegd in heel het land, doch zij treden slechts buiten het eigen gebied op in geval van noodzaak, in opdracht of met toestemming van de bevoegde overheid.

Politieambtenaren hebben in principe hetzelfde statuut als de andere burgerlijke ambtenaren. Afwijkingen zijn uitzonderingen. Een normale syndicalisatie moet mogelijk zijn, alsmede een normale syndicale vertegenwoordiging. Binnen elke politiedienst moet een hoger, een midden- en een lager kader worden voorzien. Wie met succes een officierenopleiding heeft gevolgd, moet de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie krijgen.

De centrale overheid legt aan de gemeentelijke politie minimum regels op inzake sterkte, formatie, voorwaarden voor aanwerving, benoeming, bevordering, opleiding, bewapening en uitrusting en dit ter vrijwaring van de gemeentelijke autonomie. Gemeentelijke politie-officieren dienen te worden gerecrueteerd uit de gemeentepolitie.

De tuchtregeling voor alle politieambtenaren moet dezelfde zijn als voor ambtenaren in andere openbare diensten. Een onafhankelijk tuchtcollege en niet de hiërarchische overste moet oordelen over gewraakte handwijzen.

Een behoorlijke rechtsbedeling moet gewaarborgd worden: recht om gehoord te worden; recht op verdediging; mogelijkheid tot beroep; rechtszekerheid inzake gronden voor een tuchtsanctie, enkel m.b.t. de uitoefening van het beroep; een voldoende brede waaier tuchtsancties. Bij schorsing moet een bestaansminimum worden uitgekeerd. Tenslotte moet er een duidelijke regeling komen over de aansprakelijkheid van de politieambtenaar.

2. Woord en wederwoord

Tot zover, haast in telegramstijl, een samenvatting van het SEVI-dossier. De bedoeling van het dossier is principes voor te stellen voor de structuur, algemene organisatie en werking van de drie grote politiediensten. Dat is de rol van zo'n dossier: de krachtlijnen van een nieuw politiebeleid ter discussie stellen.

Het SEVI-dossier handelt dan ook enkel over de eigenlijke politiediensten en niet over inlichtingendiensten zoals de Staatsveiligheid, de SDRA (Service de renseignement de l'Armée) of het BCI. Toch willen wij er aan herinneren dat L. Tobback reeds op 28 februari 1980 een wetsvoorstel indiende om het BCI op te heffen.

Het dossier brengt ook geen uitgewerkte blauwdruk, waarin b.v. wordt ingegaan op de wijze waarop het openbaar ministerie moet worden ingericht om een opsporings- en vervolgingsbeleid te kunnen vastleggen, of waarin ook de wettelijke regeling van het opsporingsonderzoek wordt aangepakt. Het ging niet om een technisch en concreet uitgewerkt antwoord op het toenmalig wetsontwerp Nothomb op de gemeentepolitie, maar wel om een algemeen ideeënkader i.v.m. het politioneel beleid. Nadien werd daaruit geput om het ontwerp Nothomb concreet te amenderen.

Hoewel een belangrijk deel van de bemerkingen van C. Fijnaut precies slaat

op het ontbreken van voldoende concrete uitwerking, loont het toch wel de moeite om in te gaan op zijn scherpe kritiek. Du choc des idées jaillit l'action.

2.1. *De minister van justitie, het openbaar ministerie en het beheer over de politiediensten*

De belangrijkste kritiek die C. Fijnaut in zijn tribune formuleert is dat een behoorlijke regeling ontbreekt voor de deelname in het beheer van de politiediensten door de minister van justitie en door het openbaar ministerie, de instanties die het gezag hebben over de uitoefening van de gerechtelijke opdrachten (de minister van justitie heeft daarnaast ook het gezag over de vreemdelingenpolitie en over de veiligheid van de staat). Dit gezag is zeer zwak als het niet kan steunen op een duidelijke beheersbevoegdheid, stelt C. Fijnaut en dus moeten het openbaar ministerie en de minister van justitie een veel dikkere vinger in de beheerspap krijgen.

Eerst wat het *openbaar ministerie* betreft. Dit behoort tot de rechterlijke macht die, in ons stelsel van scheiding der machten, onafhankelijk heet en hoort te zijn. Wat betekent dat het openbaar ministerie op geen enkele manier ter verantwoording kan worden opgeroepen door het parlement of door een verkozen orgaan en dus ook niet — onrechtstreeks — door de burgers.

Beheer houdt in dat men de beschikbare middelen, voor het leeuwenaandeel opgebracht door belastingen, overeenkomstig de beleidsbeslissingen verdeelt over de verschillende overheidsdiensten en de besteding ervan vastlegt. Het is een democratische grondregel dat de verkozenen des volks kunnen controleren waar het belastinggeld van hun kiezers naar toe gaat en daarover verantwoording kunnen eisen. De beslissing over de omvang van de rijksbegroting, over de verdeling daarvan over de verschillende departementen en over de aanwending van het — bij definitie — schaarse geld voor de verschillende diensten en posten binnen de begroting van een departement, moet daarom uiteindelijk een politieke beslissing zijn, waarvoor de uitvoerende macht een voorstel doet. Dan immers kan het parlement (voor de nationale politiediensten) of de gemeenteraad (voor de gemeentepolitie) over de begroting discussiëren, ze desgevallend amenderen en de uitvoering van de goedgekeurde begroting controleren. Omwille van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht zou, gesteld dat het openbaar ministerie op bepaalde punten de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid zou hebben inzake het beheer van de politiediensten, een dergelijke discussie en controle over die beslissingen niet mogelijk zijn. Daarom kan de beslissingsbevoegdheid i.v.m. het beheer over de politiediensten niet aan het openbaar ministerie worden overgelaten.

Wie het gezag uitoefent over de uitoefening van de gerechtelijke opdrachten moet echter inderdaad invloed kunnen uitoefenen op de middelen die voor die uitoefening noodzakelijk zijn: daarin heeft C. Fijnaut natuurlijk gelijk.

Een eerste vereiste daartoe is dat het openbaar ministerie toezicht kan uitoefenen op de uitrusting en organisatie van de politiediensten. Welnu, het heeft die bevoegdheid en doet ook regelmatig daadwerkelijke controle in de kantoren van de politiediensten. Daarnaast is de procureur betrokken, doordat verplicht zijn advies moet worden gevraagd, bij de belangrijkste benoemingen en tucht-

procedures bij de gemeentepolitie. Wij menen dat de gemeenten bevoegd moeten blijven voor het beheer van hun gemeentepolitie en dat de plaatselijke gerechtelijke autoriteiten, m.n. de procureur, toezicht kan houden en o.m. ook via het overleg per politie-arrondissement, een adviserende stem in het beheerscenaakel heeft. Desnoods kan hij de centrale toezichthoudende overheid alarmeren.

T.a.v. de nationale politiedienst, de rijkswacht, zal het openbaar ministerie haar wensen en adviezen moeten realiseren via haar hoogste hiërarchische overste, de minister van justitie, die uiteindelijk beslissingsbevoegdheid i.v.m. het beheer heeft.

Indien C. Fijnaut staande houdt dat het openbaar ministerie zelf de uiteindelijke beslissingsmacht moet hebben in een aantal beheersaangelegenheden, dan zijn wij het op dit punt met hem duidelijk oneens, omwille van de hierboven beschreven redenen.

Wat nu de beheersbevoegdheid van de uitvoerende macht t.a.v. *de rijkswacht* betreft. C. Fijnaut is het blijkbaar met ons eens dat beheer en organisatie van de rijkswacht niet thuishoren bij landsverdediging. Wij stellen voor dit over te dragen aan binnenlandse zaken, maar met een serieuze inbreng van de minister van justitie, aangezien deze het gezag heeft over de uitoefening van gerechtelijke opdrachten.

Waaruit bestaat deze inbreng? De minister van justitie kan toezicht uitoefenen: via de parketten en via de inspektie-generaal, van wie hij de rapporten krijgt en aan wie hij specifieke opdrachten kan geven. Hij moet de begroting mee ondertekenen: hij moet dus zijn akkoord geven over de wijze waarop de rijkswacht haar middelen zal aanwenden. Alle belangrijke beslissingen i.v.m. de inwendige organisatie van de rijkswacht moeten worden genomen met een in ministerraad overlegd Koninklijk Besluit: ook daaraan moet de minister van justitie zijn goedkeuring geven. Tenslotte is de regering een kollegiaal beslissingsorgaan: ligt er de minister van justitie iets op de maag, of is hij het met het beleid van zijn collega op binnenlandse zaken niet eens, dan kan hij dat op de ministerraad aanklaarten. Wij zien niet in waarom de minister van justitie in zo'n situatie hopeloos zwak zou staan t.a.v. het beheer en waarom hij of het openbaar ministerie niet in staat zouden zijn om gezag uit te oefenen en opdrachten te geven i.v.m. gerechtelijke politie. Toegegeven, het systeem kan worden verbeterd en het is inderdaad niet normaal dat justitie niet betrokken is bij het beheer van het Hoger Politie Instituut. Maar doen alsof elke beheersbevoegdheid voor justitie ontbreekt, zoals C. Fijnaut het voorstelt, is eerst een karikatuur bouwen om die dan te kunnen afbreken.

2.2. *Het beleid van het openbaar ministerie*

Op dit punt is C. Fijnaut het volkomen met de SEVI-werkgroep eens dat werk moet worden gemaakt van een systematisch opsporings- en vervolgingsbeleid, waarover overleg moet worden gepleegd tussen de burgerlijke en gerechtelijke overheden en de politiediensten.

Nochtans schuift Fijnaut twee noodzakelijke voorwaarden naar voor, m.n. dat het openbaar ministerie sterker moet worden betrokken bij het beheer van

de politiediensten en dat het openbaar ministerie grondig moet worden gereorganiseerd. Inzake het beheer moet het openbaar ministerie inderdaad kunnen opkomen voor noodzakelijke wijzigingen in de organisatie. Dat kan via het systematisch overleg (per arrondissement, per gewest, nationaal) en via de verantwoordelijke minister van justitie: zie hierboven. Terecht wijst Fijnaut erop dat men van de parketten geen ernstig opsporings- en vervolgingbeleid kan verwachten, als ze daarvoor niet worden uitgerust en georganiseerd (er wordt b.v. niet eens een statistiek bijgehouden over het soort misdrijven dat wordt geseponeerd). Voor een dergelijk beleid zal men ook nationaal tot een 'vervolgingsnota' moeten komen, waarop parlementaire en openbare kritiek mogelijk is. Daarom moet het parlement in kennis worden gesteld van documenten die inzicht geven in het gevolgde seponeringsbeleid, beleid van minnelijke schikkingen e.d.

2.3. De taakverdeling tussen de politiediensten

De lange termijnvisie van een gedecentraliseerd eenheidskorps noemt C. Fijnaut een hersenschim, omdat zo'n hervorming enkel mogelijk zou zijn in tijden van oorlog, bij staatsgreep of revolutie. Zijn historische studie over Nederland, Engeland, Frankrijk, Duitsland heeft dit uitgewezen. Moeten we ons echter niet hoeden voor een te groot historisch determinisme? Kunnen er geen nieuwe omstandigheden opduiken zoals economische en financiële imperatieven? Wat kan er gebeuren bij verder doorgevoerde federalisering in België? Is het niet nuttig denkmodellen te ontwikkelen, ook al zijn die niet onmiddellijk voor realisatie vatbaar? Het zou de SEVI-werkgroep kunnen verweten worden, indien hij in een lange-termijn-optie was blijven steken, zonder op de kortere termijn iets concreets voor te stellen. Maar dat doet de werkgroep wel: hij stelt een algemene politiewet voor, waarmee C. Fijnaut het in principe eens is, maar waarvan de uitwerking volgens hem onbegrijpelijk is. Een zinvolle taakverdeling kan z.i. zo niet worden waargemaakt.

Het is nochtans niet zo moeilijk. Wettelijk zouden de verschillende politiediensten dezelfde bevoegdheden hebben. Het SEVI-dossier voorziet dan dat de taakverdeling via overleg wordt geregeld, hoofdzakelijk op het niveau van het arrondissement, omdat op dat niveau best rekening kan worden gehouden met plaatselijke omstandigheden, politie-effektieven en -mogelijkheden. Maar de recente ervaringen (n.a.v. het Heizeldrama, de opsporing van de C.C.C. en van de zgn. Bende van Nijvel) leren inderdaad dat er i.v.m. taakverdeling meer doortastend moet worden opgetreden en dat een algemene regel i.v.m. de taakverdeling moet worden vastgelegd. O.i. moet die inhouden dat de lokale politiediensten de volle bevoegdheid hebben, dat de gemeentepolitie dus bevoegd is voor alle problemen die zij aankan. Wat haar capaciteiten te boven gaat omwille van geografische redenen (problemen die de grenzen van stad of gemeente te boven gaan, met als typevoorbeeld de autowegenpolitie) of omwille van functionele redenen (in grotere steden zal dat gaan om zeer gespecialiseerd politieoptreden — niet elke stad moet b.v. zijn eigen groep Dyane oprichten, in kleine gemeenten om veel meer politietaken), moet worden opgevangen door de centraal georganiseerde politiediensten. We kunnen C. Fijnaut dus in zijn kritiek bijtreden.

2.4. De regeling van het opsporingsonderzoek

Ook hier blijkt C. Fijnaut zich in principe op hetzelfde standpunt te situeren als het SEVI-dossier, nl. dat de rechtspositie van de burger t.o.v. het optreden van politie-ambtenaren moet worden verduidelijkt en versterkt. In het dossier worden alle bevoegdheden van de politie wel degelijk behandeld en dat meer aandacht wordt besteed aan bepaalde bevoegdheden, zoals de aanhouding, het wapengebruik en de verzameling van informatie, is natuurlijk niet toevallig. Het gaat telkens om problemen die in de actualiteit staan en waarover wetgevende initiatieven worden genomen (zie de discussie over de voorlopige hechtenis en het veiligheidsontwerp van minister Gol met o.m. een luik over het wapengebruik door de politie en een luik over afluisteren om gegevens te verzamelen in het kader van een gerechtelijk onderzoek).

Het is juist dat niet uitdrukkelijk is ingegaan op de rechtsbijstand aan arrestanten. Maar het ganse gedeelte over de bevoegdheden van de politie en b.v. ook de opstelling in het debat over de voorlopig hechtenis, getuigt toch voldoende van de voortdurende bekommernis om de rechten van de burger te vrijwaren tegen te verre gaande interventie van 'l'état gendarme'.

3. Besluit

Wie de zaken nuchter bekijkt, stelt vast dat de standpunten die in het SEVI-dossier worden ingenomen en degene die C. Fijnaut in zijn tribune verdedigt op het vlak van de principes helemaal niet zo ver uit elkaar liggen. We denken daarbij aan de stelling dat zij die het gezag hebben over de politiediensten ook een stem moeten hebben in het beheer, aan de noodzaak van een in overleg uitgewerkt opsporings- en vervolgingsbeleid, aan een betere coördinatie en taakverdeling tussen de politiediensten, aan een versterking van de rechtspositie van de burger t.o. politieel optreden, of nog aan de (hier niet ter sprake gekomen) noodzaak aan een meer open werking van politie- en inlichtingendiensten en aan een voortdurende parlementaire controle.

Op het vlak van de uitwerking van die principes levert C. Fijnaut deels zeer nuttige kritiek, maar anderzijds lijkt hij er plezier in te scheppen om van achter zijn wetenschappelijke tafel scherp uit te halen en zo het waardevolle in de principiële opstelling mee de grond in te trappen. De vraag is wie daarvan beter wordt.

L. Van Den Bossche
L. Van Outrive

NASCHRIFT

1. Ik voelde en voel mij niet geroepen om een socialistisch politiebeleid uit te dragen. Er is zo langzamerhand vóór alles behoefte aan een theoretisch doordacht en praktisch uitgewerkt beleid, van welke partijpolitieke signatuur dan ook.

2. Aan het schrijven van de omstreden tribune zit beslist ook een emotionele kant. Dat stuk mag namelijk best worden beschouwd als een vrucht van de ergeris die bij mij in de loop der jaren is gegroeid over de opstelling en de uitlatingen van de SP inzake de politieproblematiek. En ik wil er geen geheim van maken dat mijn gemoedstoestand in het voorbije jaar op dit punt bepaald niet is verbeterd. Hierbij mag ik herinneren aan de platte manier waarop door o.a. de SP de politieke koppensnellerij te doen (en waardoor de parlementaire onderzoekscommissie niet is toegekomen aan het instellen van een grondig onderzoek met dito besluiten en aanbevelingen) en aan de uiterst primitieve wijze waarop haar belangrijkste leiders hebben gereageerd op de vreselijke aanslagen van het voorbije najaar (en waarmee zijzelf hebben aangetoond dat het onderhavige SEVI-rapport voor de eigen praktijk in elk geval van nul en generlei waarde is). Veel plezier heb ik aan het schrijven van die tribune dus niet beleefd. Wel heb ik een zekere glimlach niet kunnen onderdrukken bij het lezen van de betrokken passage in de vorenstaande replek. Kennelijk kunnen mensen die al jaren met grof geschut om zich heen schieten er slecht tegen dat zij zelf eens scherp op de korrel worden genomen. Ten einde raad zoeken zij dan dekking achter het karakter van de schutter.

3. Wat de zakelijke inhoud van de replek betreft moet ik zeggen dat ik vind dat die van hetzelfde laken en pak is als het oorspronkelijke rapport. Dit oordeel kan ik hier slechts met één voorbeeld stofferen: de onjuiste en tegenstrijdige visie op de (mogelijke) positie van het openbaar ministerie in het politiebestedel.

Beide auteurs gaan ervan uit dat het openbaar ministerie behoort tot de rechterlijke macht, hierom op geen enkele manier kan worden gecontroleerd door het Parlement en dus ook niet kan worden belast met beheer van politiediensten.

Welnu, dit uitgangspunt is zonder meer onjuist. Sinds jaar en dag immers wordt het openbaar ministerie in de rechtsleer beschouwd als een orgaan van de rechterlijke macht *en als een orgaan van de uitvoerende macht*. Het is dus op z'n minst goed mogelijk dat het openbaar ministerie voor de daden die het in zijn laatstgenoemde hoedanigheid stelt, bijvoorbeeld het (gedeelde) beheer van de gerechtelijke politie, via de Minister van Justitie door het Parlement wordt gecontroleerd, terwijl het in beginsel zeker niet is uitgesloten dat het openbaar ministerie, natuurlijk opnieuw via de Minister van Justitie, ook als rechterlijk orgaan ten overstaan van het Parlement verantwoording aflegt voor zijn doen en laten, met name waar het gaat om het gevoerde of te voeren opsporings- en vervolgingsbeleid. In de praktijk gebeurt het een en ander echter niet of nauwelijks en dit heeft, denk ik, enerzijds onder meer te maken met de (in-)competentie van de mensen die in de volksvertegenwoordiging zetelen en anderzijds met de slimme strategieën van het openbaar ministerie om pottenkijkers buiten de deur te houden, bijvoorbeeld het propageren van een mystieke ideologie waarin zijn opdracht wordt afgeschilderd als een geschenk van de natie.

De (interne) tegenstrijdigheid van de visie op het openbaar ministerie die in deze replek wordt geëtaleerd, zit 'm erin dat het zojuist omschreven uitgangspunt totaal niet te rijmen valt met wat verderop in dit stuk over het beleid van het openbaar ministerie wordt gezegd. Daar wordt immers zonder blikken of

blozen geponeerd dat het openbaar ministerie het Parlement via rapporten en dergelijke in staat zou moeten stellen om het door hem gevoerde beleid te controleren.

4. Potsierlijk is het in mijn ogen tenslotte dat mensen die zelf op geen enkele manier vertrouwd zijn met het praktische politiewerk en ook niet rechtstreeks verantwoordelijk zijn (geweest) voor welk politiebeleid dan ook, mij verwijten vanuit een ivoren toren te spreken. Dit verwijt is wellicht nog het beste bewijs van de armoede van hun (tegen)betog. De SP zou best wat wetenschap kunnen gebruiken.

prof. dr. C. Fijnaut

Belangengroep minderjarigen

De Belangengroep Minderjarigen is een organisatie van en voor jongeren uit de jeugdbescherming. Ze komt op voor de belangen van de zojuist vernoemde groep en ze kadert haar werking in het ganse streven naar een stevigere rechtspositie voor de nog steeds als handelingsonbekwaam veronderstelde jongere.

De jeugdbeschermingsjongere wordt zeer sterk gekonfronteerd met de door de volwassenen vooropgestelde handelingsonbekwaamheid en het daaruit voortvloeiend gevoel van onmacht. Volwassenen die hem volledig vreemd zijn bepalen zijn toekomst en hebben daarbij een alleenbeslissingsrecht. Hij is meestal in de onmogelijkheid om aan de eigen situatie iets te veranderen ook al is het duidelijk dat, door de manier waarop het nu allemaal voor hem geregeld wordt, een heleboel kansen verloren gaan.

De jeugdbescherming is immers een konsekwentie van de vooropgestelde handelingsonbekwaamheid van de jongere. Het is een specifieke vorm van machtsuitoefening met overnemen van de verantwoordelijkheid van de minderjarige. Het uitgangspunt daarbij is dat de 'beschermer' het belang van de jongere juist ziet. Om dat belang juist te kunnen zien is het zelfs niet nodig dat hij de rechtstreeks betrokkene aanhoort, de jongere is enkel onderwerp van de rechtelijke beslissing. Hij wordt niet erkend als partij en als dusdanig moet met zijn mening geen rekening worden gehouden. Verder houdt dit in dat hij zich niet kan verzetten tegen een genomen beslissing, hij heeft geen initiatiefrecht tot procederen.

Hetzelfde onmachtsgevoel, dezelfde onmondigheid vinden we terug op het niveau van de opvang. Ook hier zijn de jongeren dikwijls afhankelijk van de goede wil van volwassenen.